

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇÖLLEŞME İLE MÜCADELE SÖZLEŞMESİ
5. TARAFLAR KONFERANSI (COP)
1-12 Ekim 2001, Cenevre

RAPORU HAZIRLAYAN	: Dr. Ali Ümran Kömüşçü
GÖREV	: Jeomorfoloğ
TOPLANTININ KONUSU	: BM Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi
TARİH VE YER	: 1-12 Ekim 2001, Cenevre, İsviçre
SÜRESİ	: Toplantının ilk haftasına katılım sağlanmıştır.

B.M. Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi ve ciddi kuraklık ve/veya çölleşmeye maruz kalan, özellikle Afrika ülkelerini ilgilendiren bu konferans 1-12 Ekim 2001 tarihleri arasında İsviçre'nin Cenevre kentinde gerçekleştirilmiştir. Toplantıya yaklaşık 150 ülkeden delegeler katılmıştır. Ülkemiz toplantıya Çevre Bakanlığında **Serap Kuleli**, Tarım Bakanlığında **Namık Kirazlar**, Orman Bakanlığı'ndan **Hasan Özer**, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünden **Cansen Akkaya**, ve Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünden **Dr. Ali Ümran Kömüşçü'den** oluşan bir heyet ile katılmıştır. Bu rapor toplantının ilk haftasında yapılan oturumları ve tartışmaları kapsamaktadır.

Öncelikli olarak, Afrika'daki çölleşmeye maruz ülkeler için hazırlanan sözleşme FAO' nun desteğiyle genişletilmiş ve sözleşme kapsamına Afrika, Asya, Latin Amerika ve Karaibler ile Kuzey Akdeniz Bölgesi olmak üzere 4 adet ek konulmuştur. Ülkemiz Kuzey Akdeniz Ekin de yer almaktadır. Sözleşmeyi Türkiye 14-15 Ekim 1994 tarihinde Paris'te imzalamıştır. Sözleşmenin Paris'te imzalanmasını müteakip Birleşmiş Milletler'e üye ülkelerin parlamentolarında onaylanması prosedürü başlamıştır. Yürürlük maddesi uyarınca, 50 ülke tarafından onaylanmasını takip eden 90. gün olan 26 Aralık 1996 da sözleşme resmen yürürlüğe girmiştir.

Sözleşme 21 Kasım 1996 tarihinde TBMM Çevre Komisyonundan geçerek, TBMM'de 11 Şubat 1998 tarih ve 4340 No.lu Kanunla kabul edilmiş; 14 Şubat 1998 Tarih 23258 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Daha sonra onay işlemi Sekreteryaya bildirmiş ve Türkiye 31.08.1998 tarihinden itibaren resmen taraf olmuştur.

Sözleşme, yerel programlar ve uluslararası işbirliği aracılığıyla çölleşmeye karşı etkili bir mücadelenin yürütülmesini hedeflemektedir. Sözleşmenin ülke içinde uygulanması Ulusal Eylemler Programları (NAP's) vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir..

Taraflar Konferansı (COP) Sözleşmenin uygulanmasını izleyen ve yönlendiren sözleşmenin en üst düzey organıdır. COP Sözleşmeye taraf ülkelere oluşmakta ve periyodik olarak toplanmaktadır. Bugüne kadar 4 Taraflar Konferansı gerçekleştirilmiştir.

SÖZLEŞMELERİN ÖNCEKİ OTURUMLARI

Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı tarafından önerilen uluslararası oturumu 1992’de oluşturmuştur. Bu oturumun amacı, ciddi kuraklık ve/veya çölleşmeye maruz kalan ülkeler, özellikle Afrika ülkelerini kapsamış ve 1993-1994 arasında bu konu ile beş kez toplanılmış ve bu toplantılara dört bölgesel katılım Afrika, Asya, Latin Amerika ve Orta Amerika ada ülkelerince sağlanmıştır. Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin beşinci toplantıya katılımı COP-4 boyunca Aralık 2000’de gerçekleşmiştir.

COP-1 : Kurum ve kuruluşların (COP-1) katılımıyla ilk konferans **29 Eylül-10 Ekim 1997’de** gerçekleştirilmiştir. Sözleşmenin sürekli sekretaryasının lokasyonu Bonn, Almanya merkez olarak ve Tarımsal Kalkınma için Uluslararası Fon Organizasyonu (IFAD) ise yönetici olarak seçilmişlerdir. Bilim ve Teknoloji Komitesi önerisi üzerine geleneksel ve teknik boyut arasında bağ sağlanmaya çalışılmıştır.

COP-2 : 30 Kasım-11 Aralık 1998’de Dakar Senegal’de toplanan kurum ve kuruluşlar ve Bilim ve Teknoloji Komitesi ilk toplantıya paralel biçimde hareket etmiştir. Bu toplantıda kurum ve kuruluşlar bütçeyi kendilerine dahil etme konusunda uzlaşmışlar ancak çoğunluğun oylaması nedeniyle sürüncemede kalmıştır. Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri COP-3 toplantısına taslak bölgesel katılım için çağırılmıştır. Çin Halk Cumhuriyeti ve G77’nin önerisi üzerine önerilen uygulamaların gözden geçirilmesini sağlayan sözleşmeyi oluşturmuşlardır.

COP-3 : Üçüncü toplantı 15-26 Kasım 1999’da Recife-Brezilya’da gerçekleştirilmiştir. CST (Bilim ve Teknoloji Komitesi) buna paralel olarak 16-19 Kasım’da toplantı gerçekleştirilmiştir. Uluslararası Fon (IFAD) ve toplantı katılımcıları arasındaki uzun oturumlar sonucunda ortak bir referanduma varılmıştır.

Dördüncü toplantı için Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine ek ülkelerin katılımını sağlamışlardır.

COP-4 : 11-22 Aralık 2000’de Bonn, Almanya’da gerçekleştirilmiştir. CST 12-15 Aralık’ta ek toplantı gerçekleştirilmiştir. CRIC (Uygulamaları Gözden Geçirme Komitesi), CST (Bilim ve Teknoloji Komitesi)’nin çalışmaları üzerine **GEF’in (Küresel Çevre Olanakları) bu sürece dahil edilmiştir.**

COP-5 :

Toplantının geçici gündeminde belirtildiği gibi toplantı CCD Genel Sekreteri Hama Arba Diallo’ nun açış konuşmasıyla açılmıştır. Genel sekreter 176 ülkenin sözleşmeyi onayladığını ve 128 ülke raporunun da incelendiğini belirterek sözleşmenin uygulanmasının güçlendirilmesinin önemine dikkat çekmiş ve diğer sözleşmelerle olan sinerjinin altını çizmiştir.

COP-4 Başkanı Zambii Batjarval sözleşmesinin sadece çölleşme ile değil aynı zamanda sürdürülebilir kalkınmayla ilişkisini vurgulamıştır. Ev sahibi ülke İsviçre adına konuşan Joseph Deiss sözleşmenin 176 ülkeye onaylanması ile sözleşmenin dünyanın en önemli çok taraflı anlaşmalarından biri haline geldiğini belirtmiştir.

Daha sonra genel oturuma geçilmiş ve COP-4 Başkanınca COP-5 'in açılışı resmen yapılmıştır. COP-4 Başkanı COP-5 Başkanı olarak Kanada Delegasyonu Başkanı Charles Basset delegelere teşekkür ederek başladığı konuşmasında çölleşmenin onmilyonlarca kişiyi etkilemeye devam ettiğini belirterek konferans kapsamında yapılacak üst düzey toplantının önemini vurgulamış ve çölleşmenin hızlı bir çözümü olmadığı ve zor bir çalışmanın yapılması gerektiğinin altını çizmiştir.

Başkan Basset tarafından daha sonra taslak gündem (EK-1) delegelerinin onayına sunulmuştur. İran G77/Çin adına söz alarak Rio Konferansı ile sözleşmesi arasındaki bağı hatırlatmış ve bu COP' un gündemine sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesi hazırlıklarının da alınmasını önermiştir. Avrupa Topluluğu adına söz alan Belçika gündemdeki sözleşmenin uygulanmasının gözden geçirilmesi ve kurumsal düzenlemeler (g(7)) maddesine atıf yaparak Bilim ve Teknoloji Komitesinin sonuç veya tavsiyelerinin gündem maddesine eklenmesini istemiştir. Daha sonra taslak gündem öneriler doğrultusunda kabul edilmiştir.

Gündemin kabulünden sonra Başkan Yardımcılarının seçimine geçilmiş ve **bölgesel grupların aday göstermesine göre 9 Başkan Yardımcısı seçilmiştir**. Ayrıca Jamaika'dan Philbert Brown CST için Başkan seçilmiştir.

Gündem maddesine göre çalışmanın organizasyonu konusu tartışılmış ve ABD delegesinin süregelen konuların ikinci hafta gene ilk haftada tartışılması önerisi kabul edilmiştir.

Ayrıca Genel Kurul; tüm katılımcılara açık olmak ve gündemdeki süregelen konuları tartışarak kararlar üretmek üzere COP sürecine mevcut olmak üzere bir Tüm İşler Komitesi (COW) oluşturulmasına karar vermiştir. Başkan Basset COW' un Başkanı olarak Muhammet Cabari' yi atamıştır (İran).

KATILIM

3 Ekim 2001

Organizasyonel Sorunlar: 5. Uluslararası Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi Toplantısı'nca önerilen organizasyon delegelerce onaylanmış, hükümetlerarası ve sivil toplum örgütlerince de olumlu olarak değerlendirilmiştir.

G-77, Çin Halk Cumhuriyeti 2002-3 bütçesinden, ulusal bazdaki raporlarının özel çalışma grubunun, Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi için stratejik kararlarına yansıtılmasını istedi. Afrika grubu ise, sözleşmenin uygulamalarındaki zorluklara değinmekle birlikte kontratın 2004'e uzatılmasını istedi.

Asya Grubu ise sözleşmeye bağlı bölgesel ve alt grupların fazlalığına değindi ve ulusal bazdaki çalışmaların çevresel anlaşmalar içindeki proje ve gruplarca desteklenmesini istedi.

GRULAC, inter alia ise Bilim ve Teknoloji Komitesi'nin çözülmesini ve gözden geçirilmesi gereken konulara Ulusal Eylem Planı içinde değerlendirilmesini istedi.

UNEP ise, küresel çevresel yönetiminin yoksullukla, ticari zincirlemeler ve arazi kayıplarının kalkınma ile ilişkilendirilmeleri için destek istedi.

TÜM İŞLER KOMİTESİ

3 Ekim 2001

Oturum başkanlığı İran'dan Muhammed Cabbari tarafından yürütüldü. Yönetici sekreter Diallo toplantının ikinci kısmının giriş konuşmasında 2002-3 iki yıllık toplantı bütçesine değindi. A.B.D. ise Afrika, Japonya, İran ile birlikte sekreteryaya ve küresel mekanizmadaki bütçenin araştırmasına değindi.

Yönetici sekreter Diallo ise sözleşmenin Ulusal Eylem Planı için kısıtlı bütçesi olduğuna değindi.

BÖLGESEL KOORDİNASYON BİRİMLERİ

G-77/Çin Halk Cumhuriyet, Moğolistan, Meksika, Küba, Kazakistan ve Özbekistan bölgesel koordinasyon birimlerinin gereksinimlerini ve bunların finansmanlarını desteklemiş ve Bölgesel Koordinasyon Birimlerinin hem etkin hem de yeterli olduğunu savunmuşlardır.

TÜM İŞLER KOMİTESİ

4 Ekim 2001

Uygulamanın gözden geçirilmesi: Benin, G77/Çin Halk Cumhuriyeti, Moritanya, İran, Özbekistan ve diğer ülkelerle birlikte uygulamaların gözden geçirilmesini sağlayan komiteyi kurmuş ve bunun sözleşme için hükümetlerarası gerekliliğini öne sürmüştür.

A.B. ülkesi olarak Belçika ise, gözden geçirmenin ulusal bazda düzenli aralıklarla yapılaşmış, esnek ve maliyeti azaltılmış şekilde gözden geçirme işinin kurum ve kuruluşlarca gerçekleştirilebileceğini dile getirdi.

Hindistan, uygulamaların odak noktasının Bölgesel Koordinasyon Birimleri'nce tematik yaklaşımı üzerinde durdu. Arjantin ise, sözleşmenin başarılı uygulanmasının kullanılacak araç ve enstrümanlarca gerçekleştirilebileceğini, Senegal ise tamamlayıcı grup olarak kurumların dönüşümünün toplantılar arasında olabileceğini ve rapor edilmenin kolaylığına, Küba toplantılarının frekansı, başarı ve kısa vadedeki oluşumlarına ve karar verme mekanizma süreçlerine değindiler. Kenya ise paylaşım için devamlılık arzeden mekanizmaları önerdi. Suriye ise komitenin kompozisyonu için öneri getirdi. İsviçre Norveç ile birlikte komitenin fonksiyonlarının ele alınması ile birlikte tartışılması gerektiğini dile getirdiler.

Avustralya ise uygulamaların gözden geçirme komitesinin çalışmaları ile ilgili olarak en iyi pratiklerden öğrenilecek dersler olduğunu ve tartışmaların tematik veya ulusal raporlama için tercih edilir olmasına değindi.

TÜM İŞLER KOMİTESİ

5 Ekim 2001

Çölleşme ile Mücadelenin Finansmanı ile ilgili olarak her türlü bilginin gözden geçirilmesi:

Mr. Diallo Kasım 2000'deki GEF (Küresel Çevre Olanakları) Konseyi'nce alınan kararlara ve dördüncü toplantı konularına değindi ve Mayıs 2001 için izlenebilecek GEF Konseyi kararlarını özetledi. Bu kararlar içinde arazi kaybı odak noktasını oluşturmakta idi. Aynı zamanda GEF odak alanı içinde yer alan arazi kaybı konusundaki modalitelere düzenli ve ayrıntılı olarak değinmesini rica etti.

Genel Kurul, özel oturum için 8 Ekim 2001'de sabah ve öğleden sonra olmak üzere iki oturum gerçekleştirmiştir. Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi (CCD) İdari Sekreteri Hama Arba Diallo, uluslararası topluluğun etkilenen ülkeler için kaynakları harekete geçirmeye çalıştığını ve GEF'i sözleşmenin ana finansal mekanizması yapmayı desteklediğini belirtmiştir.

Birçok etkilenen ülke konuşmacıları, COP-5'deki önemli konular olan; CCD'nin finans mekanizması konusunun, bölgesel koordinasyon birimlerine (RCUs) para sağlanmasının; CCD'nin yürütülmesinin gözden geçirilmesi için bir komite kurma konularının ve CCD'nin yıllık bütçesinin belirlenmesi konularının çözümlenmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

ORTAK KOMİTE GÖRÜŞMELERİ

11 Ekim 2001 tarihinde COP, Global Mekanizma, ilgili Sözleşmeler ve organizasyonlarla ilişkisinin güçlendirilmesi ve diğer önemli konuları tartışmak üzere bir araya gelmiştir.

Global Mekanizma (GM): Bir çok ülke Global Mekanizma'nın çalışmasını övmüştür ve Global Mekanizma'nın tam olarak görevlerini yerine getirebilmesi için daha fazla kaynak gerektiğini belirtmişlerdir. Delegeleler arazi bozulması için yeni bir GEF penceresi açılmasını onaylamışlardır.

CRIC: CRIC Sözleşmenin uygulamasının gözden geçirilmesi amacıyla oluşturulması planlanan komite üzerindeki tartışmalar daha çok bu komiteyi sürekli bir organ yapıp yapmama ve komitenin iş tanımı ve bütçesi etrafında toplanmıştır. CRIC konusundaki karşı tartışmaların odak noktası Ad Hoc Çalışma Grupları ile bu konunun ele alınabileceği, ve bütçeye ekstra yük getireceği oldu. Ayrıca CRIC'in spesifik rolü ve işlevi hakkında genel bir konsensus oluşmadı. Bunların ötesinde dile getirilen diğer bir konuda CRIC'in Bütün İşler Komitesi (COW) 'nin görevin üstelenip üstlenmeyeceğiydi.

CRIC konusunda oluşturulan temas grubu konun 6. Taraflar Toplantısında ele alınması için bir karar alınması konusunda hemfikir oldu. CRIC ile ilgili olarak gruplardan yazılı teklif istendi ve karar alınmasında bu fikirler değerlendirmeye alındı. Sonuç olarak CRIC konusunda 3 farklı geniş kapsamlı öneriler konusunda uzlaşıldı. Buna göre sürecin tüm yönlerini dile getirmek ve uygulamayı gözden geçirmek amacıyla Taraflar Konferansından önce bir araya gelecek bir organın oluşturulması, gözden geçirme fonksiyonunu yerine getirmek amacıyla yeniden yapılandırılmış bir Bilim ve Teknoloji Komitesi, ve ad hoc

özelliği tam olarak belirlenmemiş Taraflar Konferansından önce toplanacak bir organın oluşturulmasına karar verildi.

Diğer Sözleşmeler ve Uluslararası Organizasyonlarla İlişkilerin Güçlendirilmesi: Bu konu 11 Ekim Perşembe günü görüşülmüştür. Sekretarya bununla ilgili Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi (CBD), Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) ve Ramsar Sözleşmesi'yle etkileşimler konusundaki dökümanı tanıtmıştır. İsviçre, COW tarafından görüşülmek üzere birkaç JUSCANZ üyesi ile işbirliği içinde hazırlanan karar sunmuştur. 13 Ekim'de karar kabul edilmiştir.

GEF İle İşbirliği Konusunda Taslak Karar : Önerilen metinde; gelecek GEF toplantısının, GEF'in odaklanacağı alan olarak "çölleşmeyi" belirlemek, CCD uygulamalarında başlıca finansal mekanizması olarak GEF'i tayin etmek üzere 2002 Ocak ayı içerisinde yapılması istenmektedir.

ORTAK KOMİTE GÖRÜŞMELERİNİN KAPANIŞ OTURUMU

COW, 12 Ekim Cuma günü sona ermesi gerekirken çözüme ulaşılamayan CRIC ve program-bütçe konuları nedeni ile uzamıştır. Cuma sabahı dağıtılan yeni taslak kararın yanı sıra Salı öğleden sonra COW'da sunulmuş olan GEF'le CCD işbirliği ve WSSD (World Summit on Sustainable Development) hakkındaki iki taslak kararı gayri resmi olarak müzakere etmeye devam etmişlerdir.

EK-IV ÜLKELERİ ODAK NOKTALARI TOPLANTISI

Ek-IV Ülkeleri Odak Noktaları Toplantısı 10 Ekim 2001 tarihinde Cenevre'de, Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesinin V. Taraflar Konferansı sırasında gerçekleşmiştir. Toplantıya, dönem başkanı olan Yunanistan temsilcisi N. Yassoglu başkanlık etmiştir.

Gündemin II. Maddesinde NAP'lerin (Ulusal Eylem Programları) uygulaması yer almıştır. İspanya temsilcisi NAP'lerini bitirmek üzere olduklarını bildirmiştir.

Portekiz temsilcisi de su konusuna önem verdiklerini, İklim, Biyoçeşitlilik ve Çölleşme ile Mücadele sözleşmelerini birlikte ele aldıklarını ve pilot alanda birbirleriyle etkileşimleri konusunda çalışmalar planladıklarını belirtmiştir. İspanya temsilcisi de yine bölge için su kaynaklarının önemine değinerek Ulusal Hidroloji Planı hazırladıklarını ifade etmiştir.

Yassoglu tematik grupların çalışmaya başlaması gerektiğini belirtmiştir. Türkiye'nin "veritabanı" konusunda çalışmayı bir an önce başlatması tavsiye edilmiştir. Rio Sözleşmeleri'nin etkileşimi ile ilgili gündem maddesinde söz konusu sözleşmelerin odak noktalarının birlikte toplantı yapmaları önerilmiştir.

BİLİM VE TEKNOLOJİ KOMİTESİ (CST)

Bilim ve Teknoloji Komitesi çalışmalarına toplantının 2. gününde (2 Ekim 2001) komite başkan yardımcılarının seçimi, gündemin kabulü ve komite çalışmalarının organizasyonu ile başladı. Bilim ve Teknoloji Komitesi başkan yardımcılıklarına Afrika grubundan Moussa Hassane (Nijer), Asya grubundan Abdel Majid Khabour (Ürdün), Doğu Avrupa grubundan Marija Vihovanec (Hırvatistan) ve WEOG adına Helmut Woehl (Almanya) seçildiler.

COP-4'de Bilim ve Teknoloji Komitesi Başkanlık görevini yürüten Olanrewaju Smith (Kanada), 14-15 Ağustos 2001'de Cenevre'de yapılan Büro toplantısı ile ilgili olarak delegeleri bilgilendirdi ve özellikle Ad Hoc çalışma gruplarının raporları üzerinde değerlendirmeler yaptı. Buna göre, Erken Uyarı Sistemleri Paneli raporunda ifade edilen yer seviyesinde test problemi, Mevcut Ağların Değerlendirilmesi ve Araştırılması Paneli tarafından öngörülen çalışmanın ikinci aşaması için yeterli mali kaynak bulma sorunu, bilgi aktarımı konusunda stratejiler belirlemeye yönelik anketin taraflardan yeterince ilgi görmemesi, ve Milenyum Ekosistem Değerlendirmesi ile olan işbirliği konularına dikkat çekildi.

Sekretarya, Mevcut Ağların Değerlendirilmesi ve Araştırılması Paneli Raporunda yer alan pilot projenin ikinci aşama konusundaki revize edilmiş bölüm üzerinde durdu ve burada özellikle Güney Afrika Anglofon ülkelere vurgu yapıldı. UNEP ise proje sonuçlarına etki etmeden maliyetin azaltılması gerektiğini söyledi. Delegeler genel olarak, proje maliyetinin azaltılması ve bölgesel organizasyonların projede daha fazla kullanılması gibi konular üzerinde eleştiriler yönelttiler.

Gündemdeki diğer bir konuda Uzman Gruplarının oluşturulması konusundaki panel raporuydu. Sekretarya, uzmanların seçiminde Taraf ülkelerden adayların belirlenmesine yönelik olarak yapılan taleplerde özellikle coğrafik dağılıma, cinsiyet konusundaki dengeye ve çalışma alanlarının dağılımına özen gösterdiklerini ifade etti. Delegelerden bu konudaki eleştiriler daha çok aday gösterilen uzmanların uzman oldukları konuların detaylı olarak listede yer almadığı ve Sivil Toplum kuruluşlarından yeterince uzmanın listede yer almadığı şeklindeydi.

Bilim ve Teknoloji Komitesi'nin en önemli gündem maddesi Komitenin işlerlilik ve etkinliğinin artırılmasına yönelik tartışmalar üzerineydi. Sekretarya, o ana kadar taraf ülkelerden bu konuda gelen değerlendirmelerin kısa bir özetini sundu. Taraflardan gelen teklifler küçük bilimsel ve teknik grupların oluşturulması, uzmanların nasıl seçileceği, komitenin sürekliliğinin nasıl sağlanacağı, ve diğer sözleşmelerle olan işbirliği konularındaydı. Avrupa Birliği panel gruplarının oluşturacağı bir görev gücü oluşturulması fikrini ortaya attı. Delegeler bu panellere seçilecek uzmanların seçiminde sıkıntılar yaşanacağını ifade etti ve böyle bir görev gücünün iş tanımının yapılmasının zor olacağını ifade ettiler. Bu konu ile ilgili olarak bölge temsilcileri ve sekretarya büro elemanlarından oluşacak bir temas grubunun oluşturulmasına karar verildi.

Toplantının 3. Gününde (3 Ekim 2001), Geleneksel Bilgi, Erken Uyarı Sistemleri ve Göstergeler ve İndikatörler Çalışma Grupları raporları tartışıldı. Yine aynı gün Ulusal Raporların Gözden geçirilmesine yönelik hazırlanan rehber, bilgi akışını sağlama

konusunda stratejilerin belirlenmesi, ve Yarıkurak Alanlarda Bozulmaların Değerlendirilmesi ve Milenyum Ekosistem Değerlendirilmesi konuları üzerinde tartışmalar yapıldı.

Geleneksel Bilgi konusunda Panel Başkanlığını yürüten İtalya bu konudaki raporunu sundu ve Akdeniz bölgesine ağırlık veren bir proje teklifi konusu gündeme getirdi. Proje 2 yıllık bir dönemi kapsıyor ve kısmen İtalyan hükümeti tarafından finanse edilecek bir proje. Delegelerin bir çoğu böyle bir projede yer alabileceklerini ifade ettiler. Bazı ülkeler ise projede yer almayan diğer ülkelerinde projenin sonuçlarından haberdar olması gerektiğini vurguladılar.

Ulusal Raporların Değerlendirilmesine yönelik olarak hazırlanan rehber konusunda delegeler endişelerini dile getirdiler. Özellikle rehberde yer alan bazı kriterlerin uygulanabilirliği konusunda eleştiriler yaptılar.

Erken Uyarı Sistemleri konusunda Panel Başkanı Haziran 2001'de Japonya'da yapılan toplantının raporunu sundu ve konu tartışmaya açıldı. Delegelerin üzerinde durduğu en önemli konu, bu panelin çalışma konularının diğer panellerin çalışma konuları ile yakından ilgili olduğu yönündeydi. ABD özellikle çölleşmeyi izleme sistemleri üzerinde durulmasını ve uzaktan algılama tekniklerinin kullanımı ve veri toplamada yerel imkanlardan yararlanma konularını vurguladı. Bu arada bazı ülkelerde, erken uyarı sistemleri ile ilgili pilot proje uygulamalarında yer alabileceklerini ifade ettiler.

Bilgi Akışı Mekanizmaları konusunda Sekreteryaya, birbirini tamamlayan iki döküman sundu ve tartışmalar bu dökümanlar üzerinde yapıldı. Delegeler genelde, haberleşme mekanizmaları üzerindeki zayıflıklar, bilgi formatındaki belirsizlikler ve bazı ülkelerde yetersiz altyapı oluşu konularını dile getirdiler. Hükümetler ile NGO'lar arasında bu konudaki strateji farkları, model programlarının olmayışı ve çift taraflı diyalogta eksiklikler olduğu gündeme gelen diğer konular oldu.

Yarıkurak Alanlarda Bozulmaların Değerlendirilmesi ve Milenyum Ekosistem Değerlendirilmesi konuları üzerinde tartışmalar gündemin diğer bir maddesiydi. Yarıkurak Alanlarda Bozulmaların Değerlendirilmesi konusunda UNEP bir sunum yaptı ve özellikle arazi bozulması değerlendirmelerinde kullanılan metodolojik yöntemler ve bunların farklı coğrafik ölçeklerdeki değişimini vurguladı. Milenyum Ekosistem Değerlendirilmesi konusunda Walt Reid'in yaptığı sunum daha çok farklı sözleşmelere hitap edebilecek bir değerlendirmeye ihtiyaç olduğu üzerineydi.

Günün son tartışma konusu ise Göstergeler ve İndikatörler konusuydu. Bu konuda CILSS bir rapor sundu. Raporda özellikle izleme-değerlendirme konusundaki tanımlama ve uygulamalar, Ulusal Eylem programlarındaki tecrübelerden yararlanma ve mevcut indikatörlerin sonuçlarının ele alınması konuları üzerinde duruldu.

Konferansın 4. Gününde (4 Ekim 2001) Bilim ve Teknoloji Komitesi Göstergeler ve İndikatörler konusunda bir önceki gün başlatılan tartışmalara devam etti. Delegelerin üzerinde tartıştığı en önemli konular ulusal kapasite artırımı, finansman, veri konusunda işbirliği, bölgesel işbirliği imkanlarının artırılması ve bilgi paylaşım mekanizmalarının oluşturulması oldu. Avrupa Komisyonu özellikle etki indikatörler üzerine yeni projelerin geliştirilmesinden söz ederken, bazı Afrika ülkeleri temel indikatörler konusundaki bilgi paylaşımı ve çölleşmenin farklı bölgesel etkilerinden dolayı Ulusal Eylem Programlarının bu bölgesel farklılıkları gündeme getirecek şekilde koordine edilmesi gerektiğini ifade

ettiler. Türk delegasyonunda göstergeler ve indikatörler konularındaki uygulamada görülen zorluklara ve bölgesel farklılıklara dikkat çekerek, özellikle bilgi paylaşımı konusunda ülkeler arasında yeterince işbirliği olmadığı hususunu dile getirdi. Türk delegasyonu tarafından gündeme getirilen diğer bir konuda bilgi değişimi konusunda yeni mekanizmaların oluşturulmasından ziyade önceki mekanizmalardan yararlanılması (örneğin İtalyan Clearing House mekanizması) ve özellikle "şemsiye mekanizma" projesi oluşturulması fikriydi.

Bilim ve Teknoloji Komitesi'nin Konferansın 4. günündeki en önemli gündem maddesi Komitenin gelecek iş programı konusuydu. Sekreteryaya bu konuda genelde her Bilim ve Teknoloji Komitesi oturumunda bir sonraki Taraflar Konferansı için tartışmada öncelikli bir konu belirlendiğini ifade etti. Daha sonra bu konuda delegelerden gelen teklifler tartışıldı. Namibia yenilenebilir enerji kaynakları konusunu önerirken, Avrupa Birliği arazi bozulması konusunu teklif etti. Japonya ve diğer bazı ülkeler bu Sözleşme ile diğerleri arasındaki sinerjiye dikkat çekti. Tartışmalar sonucunda Komite'nin "arazi bozulması, duyarlılık ve rehabilitasyon: birleşik yaklaşım" konusunda gelecek iş programını hazırlamaya yönelik küçük bir temas grubu kurulmasına karar verildi. Delegeler daha sonra oluşturulacak küçük uzmanlar grubunun iş tanımı üzerinde tartışmalarını sürdürdü. Bu konuda ABD'den gelen öneri üzerine Tarafların Bölgesel Gruplar kanalıyla 31 Ocak 2001'e kadar Sekreteryaya bu konudaki görüşlerini bildirmesi konusunda delegeler hemfikir oldu.

Bilim ve Teknoloji Komitesi 4 Ekim 2001 günü çalışmalarını tamamladı ve tartıştığı ve karar aldığı konular üzerinde Taraflar Konferansına götürmek üzere nihai olmayan kararlar aldı. Daha sonra yapılan tartışmalarla kararlara son şekli verildi. Bu konuda yapılan tartışmalarda, Norveç'in "Araştırma ve Mevcut Ağların Değerlendirilmesi" projesinin Sekreteryaya bütçesinden karşılanması fikri kabul görmedi. Diğer taraftan Burkino Faso'nun teklifi üzerine tarafların uzman listelerinden nasıl yararlandığı konusunun rapor edilmesi kabul gördü.

SONUÇ VE ÖNERİLER

1-12 Ekim 2001 tarihlerinde Bonn'da yapılan ÇMS 4. Taraflar Toplantısı'ndan ülkemiz adına çıkan sonuçlar aşağıda özetlenmiştir.

- Sözleşmenin uygulamasının gözden geçirilmesi amacıyla oluşturulması düşünülen komitenin (CRIC) yakından izlenmesi gereklidir. Bu izleme süreci ulusal raporda yer almalıdır.

- Ad Hoc Panellerinde Türkiye adına gösterilen çabalar oldukça olumludur ve ileride de bu panellerde yer almak üzere ülkemizden daha fazla uzmanın katılımı teşvik edilmelidir.

- Bilim ve Teknoloji Komitesi'nin etkinliğini ve işlerliliğini artırmak amacıyla oluşturulması planlanan Uzmanlar Grubunda ülke adaylığının desteklenmesi amacıyla JUSCANNZ ve WEOG le diyaloga geçilmelidir.

- Ülke içinde kurumlararası koordinasyon mekanizması daha fonksiyonel hale getirilmeli ve Ulusal Eylem Planı Taraflar Konferansındaki son gelişmeler ışığında revize edilmelidir.

- Bölgesel çabalara, özellikle EK-4 ülkeler ile işbirliği konularına, daha fazla katkı sağlanmalıdır.

- Ülkemizin çölleşme ile mücadele alanında sahip olduğu deneyim ve uygulama tecrübeleri ÇMS'nin uygulanmasında daha etkin bir şekilde yansıtılmalıdır.

- Mayıs 2000'de kurulan Ulusal Koordinasyon Kurulu'nun işlerliliği artırılmalı ve bu konudaki yasal problemler bir an evvel çözülmelidir.

TOPLANTI HEYETİ

Namık KİRAZLAR
TARIM BAKANLIĞI

Cansen AKKAYA
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Hasan ÖZER
ORMAN BAKANLIĞI

Ali Ümran KÖMÜŞÇÜ
DEVLET METEOROLOJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ